

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
02/ 2357 - 171	
DATO - 8 APR. 2003	
AN 501	EKSP.
Vassdrags kg	

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 2003/00357-13
Arkivkode: S00
Saksbehandler: Jan F. Andersen-Gott
Deres referanse: 01.04.2003

Høringssvar - endring i industrikonsesjonsloven og vassreguleringsloven

KS går inn for at lovutvalgets mandat begrenses til hjemfallsordningen og ikke tar opp spørsmål om andre forhold i lovverket.

Olje- og energidepartementet (OED) sendte den 29. november 2002 ut sitt forslag om endringer i reglene om hjemfall m.m. på høring. OED sendte ikke høringsdokumentet til kommuner og bedrifter som blir berørt av forslaget. KS/KS Bedrift har derfor sendt OEDs høringsdokument på høring til samtlige kommuner, fylkeskommuner og energibedrifter som er medlem av KS og anmodet dem om å avgi egne uttalelser.

Vi viser for øvrig til Olje- og energiministerens beslutning av 10. februar 03 om å nedsette et bredt sammensatt utvalg for å vurdere hjemfallsinstituttets utforming for fremtiden. Denne beslutningen er i samsvar med våre gjentatte anmodninger og støttes fullt ut. Beslutningen vil naturlig nok også prege vårt høringssvar bla. ved at vi nå foreslår at en rekke av de problemer vi har innvendinger mot i OED's høringsnotat overlates til lovutvalget for behandling. Vi viser i den forbindelse også til vårt brev av 6. mars 2003 med innspill til lovutvalgets mandat.

1. Kort om høringssaken

OED foreslår å innføre hjemfall av alle offentlig eide vannfall om 75 år regnet fra og med ikrafttredelsen av lovendringen. Forslaget innebærer at bedrifter som i dag kontrolleres av kommuner og fylkeskommuner vederlagsfritt må overføre sine produksjons- og reguleringsanlegg med vannfall til staten i 2079.

Samlet hjemfall i 2079 vil innebære en overføring til Staten av kommunale og fylkeskommunale eiendeler som i dag har en økonomisk verdi på et sted mellom NOK 160 til 200 milliarder. Saken griper rett inn i forholdet mellom stat og kommuner/fylkeskommuner.

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLO

POSTADRESSE
Postboks 1378 Vikta
0114 OSLO

TELEFON
24 13 26 00

TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 62 92
- KS Arbeidsgiver

E-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.no

BANKGIRO
8200.01.65189

Videre foreslår OED å endre andre regler som relaterer seg til situasjonen i det hjemfallstidspunktet nærmer seg. I tillegg fremmes det forslag om endringer av enkelte andre regler som ikke har betydning for hjemfallsinstituttet.

Vi vil her først redegjøre for vår forståelse av OEDs forslag til endringer og så presentere våre kommentarer/vurderinger av forslagene.

2. OEDs forslag til endringer

2.1 Forslagene

OED fremmer i sitt høringsdokument forslag til endringer i henholdsvis industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven, begge av 14. desember 1917.

Forslagene kan deles i to hoveddeler og er i korte trekk som følger:

2.1.1 Hjemfall og hjemfallsrelaterte regler

- a) Innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall av alle vannfall med produksjons- og reguleringsanlegg kjøpt etter 1909 som eies av det offentlige og av offentlige eide selskaper om 75 år regnet fra ikrafttredelse av lovendringen. Dvs. samlet hjemfall i (2004+75) 2079
- b) Pålegger samtlige eiere plikt til selv å innhente konsesjoner med vilkår om hjemfall fra myndighetene etter lovendringen og selv bekoste tinglysningen av konsesjonene
- c) Innføring av hjemler for pålegg og sanksjoner fra myndighetene for å sikre at anleggene er i driftsmessig tilfredsstillende stand i forbindelse med hjemfall
- d) Oppheve eiers plikt til garantistillelse for konsesjonsavgifter som påløper etter at anlegget er hjemfalt til Staten

2.1.2 Overdragelser og konsesjoner

- a) Innføring av likestilling mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private og utenlandske på den andre siden ved innføring av like vilkår for innvilgelse av søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m.
- b) Opphevelsen av lovbestemte fylkeskommunale- og kommunale forkjøps- og fortrinnsretter ved salg eller utleie av vannfall som ikke er konsedert
- c) Heving av grensen for konsesjonsplikt fra 1000 til 4000 naturhestekrefter
- d) Lovfesting av forvaltningspraksis vedrørende konsesjonsplikten ved kjøp av mer enn 90 % av aksjene i kraftprodusenter

OED varsler også at praksisen vedrørende fordelingen av verdier mellom stat og vertskommuner i forbindelse med hjemfall skal endres. Vertskommunene skal etter deres forslag få en mindre andel av de hjemfalte verdiene sammenlignet med det som følger av dagens praksis.

2.2 Bakgrunnen for forslagene

2.2.1 Hjemfall og likestilling av kjøpere - EFTA Surveillance Authority (ESA)

Forslaget om innføring av konsesjoner med vilkår om hjemfall om 75 år av offentlig eide selskapers vannfall med kraftproduksjons- og reguleringsanlegg (punkt 2.1.1.a) er initiert

av ESAs krav om likestilling mellom offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre siden.

Innføringen av likestillingen mellom offentlig kjøpere på den ene siden og private på den andre siden i forbindelse med søknad om konsesjon for kjøp/leie av vannfall m.m. (punkt 2.1.2.a) er antageligvis reelt motivert av at ESA ellers vil fremsette et slikt krav dersom Norge ikke endrer reglene på eget initiativ. Ref. bla. ESAs "Letter of formal notice" av 27. januar 2001 og ESAs "Reasoned opinion" av 20. februar 2002.

2.2.2 Øvrige forslag

OEDs øvrige forslag er motivert av OEDs egne ønsker om endringer i reglene for å oppnå det som etter OEDs mening vil gi bedre regler ved kjøp og salg av vannfall og for bedre håndtering av hjemfall når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Disse endringene følger ikke av pålegg eller forventninger om pålegg fra ESA.

2.3 KS/KS Bedrifts syn på og vurdering av forslagene

2.3.1 Hjemfall - Punkt 2.1.1.a

a) KS' syn på hjemfall og OEDs forslag

OED begrunner forslaget med behov for likestilling for å sikre en mer effektiv organisering av kraftbransjen og bedre ressursutnyttelse. OED avviser at EØS-avtalen omfatter norsk vannkraftproduksjon, men departementets forslag tilfredsstiller likevel ESAs krav. KS/KS Bedrifts syn er at det er vanskelig å unngå ESAs krav og at endringer derfor er nødvendige selv om OED velger å begrunne de på en annen måte.

KS mener at hjemfallsinstituttet skal videreføres og KS Sentralstyre fattet den 17. juni 2002 prinsippvedtak om dette. KS er derfor tilfreds med at OED ikke foreslår en opphevelse av hjemfallsinstituttet. KS mener imidlertid at OEDs nye regler om hjemfall er uakseptable og konsekvensene for snevert og lite grundig utredet.

KS mener at OEDs forslag for mange vil oppfattes som et sterkt salgspress da vannfallene med anlegg vil falle i verdi jo nærmere en kommer hjemfall såfremt det ikke ytes full erstatning. For å unngå et slikt verdifall er en nødt til å selge innen rimelig tid etter innføringen av OEDs forslag. Et slikt salgstras følger også av rapporten OED selv har bestilt av ECON.

KS mener OEDs gjentatte påpeking av det positive med nye eiere med ny kapital og kompetanse virker både søkt og udokumentert. Kapitalsituasjonen tilsier at de fleste nye eierne vil være utlendinger og vi stiller oss spørrende til hvem av disse som har bedre kompetanse på drift av vannkraftverk enn de norske miljøene som har bygget og drevet dem i flere generasjoner. Ang. ny kapital vises til pkt. 3 nedenfor.

b) Transaksjonsmodellen

KS fremmet i møte med OED den 28. juni 2002 et alternativ til OEDs modell. Alternativet blir omtalt som transaksjonsalternativet eller transaksjonsmodellen. Det vises til utredning datert mai 2002 som ble overlevert OED på nevnte møte.

Kort fortalt innebærer modellen at alle fremtidige kjøpere, enten det er offentlige, private eller utlendinger, fra nå av underkastes vilkår om hjemfall om 75 år regnet fra ervervet av

vannfallet. Tilsvarende må det settes vilkår ved erverv av kvalifiserte andeler av selskaper som eier vannfall for å unngå omgåelser.

Dagens kommunale og fylkeskommunale eiere som ønsker å forbli eier vil derimot ikke bli underkastet vilkår om hjemfall så lenge eierinteressen forblir i deres hender og skånes derfor for verdifallet og derav salgspresset.

OED har konsekvent avvist modellen, nå sist i sitt høringsdokument, ettersom OED mener den vil være reguleringsteknisk vanskelig, ha innelåsningseffekt (dvs bidra til at kommuner og fylkeskommuner ikke selger) og kan være noe usikker i forhold til EØS-avtalen. KS mener at disse anførselene og antagelsene er uriktige. KS mener tvert imot at modellen kan innføres på en reguleringsteknisk tilfredsstillende måte, at den neppe har noen innelåsningseffekt og at den ved riktig utforming vil tilfredsstillende EØS-avtalen. KS forutsetter at det foretas en grundigere utredning av dette i det forestående lovutvalget.

c) Erstatningsansvar

KS mener at OEDs forslag vil utløse et betydelig erstatningsansvar etter Grunnloven § 105 om erstatning ved ekspropriasjon. OED utelukker heller ikke dette i sitt høringsdokument. KS forutsetter at dette blir grundig utredet i lovutvalget.

2.3.2 Likestilling av kjøpere - punkt 2.1.2.a

KS antar at Norges EØS-rettslige forpliktelser innebærer at også vilkårene for å få konsesjon for offentlige kjøpere på den ene siden og private og utlendinger på den andre, må gjøres like. KS mener derfor at Norge må endre reglene slik at en oppnår tilstrekkelig likestilling. KS forutsettes at dette utredes av lovutvalget.

2.3.3 Øvrige forslag - punktene 2.1.1.b-d og 2.1.2.b-d og vertskommunens andel

Som nevnt er Norge under press til å endre reglene slik at utlendinger og private likestilles. KS mener derimot at det verken foreligger noe press fra ESA eller er noe umiddelbart og påtrengende behov for å endre de øvrige reglene som OED foreslår å endre. De øvrige endringsforslagene vil kunne ha stor materiell betydning.

KS mener derfor at disse forslagene til endringer må utredes i forlengelse av lovutvalget.

3. Salgsinntekter og statlige overføringer til kommuner/ fylkeskommuner

Salg av kraftselskaper og aksjer i slike selskaper vil gi kommuner og fylkeskommuner betydelige midler som er lett tilgjengelig. Finansdepartementet har allerede i dag fokus på kommuner og fylkeskommuners tilgang til egne midler som følge av salg av kraftselskaper.

Årsaken er at tilgangen til slike midler kan ha betydelig innvirkning på den enkelte kommunes økonomi, den samlede kommuneøkonomien foruten den totale etterspørselen av varer og tjenester i Norge. KS frykter at en for stor økning av tilgangen til slike midler vil kunne føre til nedskjæringer i statlige overføringer eller andre inntektskilder for kommuner og fylkeskommuner, eller at staten vil redusere tilgangen til midlene ved at det innføres strenge uttaksregler.

Verken OED eller Finansdepartementet har offisielt utredet denne siden av konsekvensene av endringer i reglene om hjemfall. Denne usikkerheten gjør seg særlig gjeldende for

OEDs forslag til regler om hjemfall da dette forslaget vil føre til press om et offentlig nedslag sammenlignet med eks. Transaksjonsalternativet. KS mener denne effekten av OEDs forslag må utredes og avklares under lovutvalgets arbeide.

4. Lovutvalget

KS forutsetter at lovutvalgets arbeide legges opp slik at det ikke blir preget av stillingskrig mellom ulike modeller, men av et kreativt fokus på å finne frem til regler som både sikrer nasjonal/lokal kontroll over en evigvarende ressurs, ivaretar eierrettighetene og stimulerer til økt effektivitet og verdiskapning.

Halvdan Skard
Leder

Olav Ulleren
Adm.direktør

Kopi: LVK
Samarbeidende Kraftfylker